

Ferdynand Pasternak

Zakony męskie w Polsce w 1967 r.

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 11/3-4, 329-342

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zakony męskie w Polsce w 1967 r.

Wstęp

Zakony (stany doskonałości) poprzez właściwe sobie cele i posłannictwo — uświęcenie własne członków i troska o zbawienie bliźnich — spełniały wybitną rolę w Kościele od początku swego istnienia. Podzielone na różne formy (kontemplacyjne, kontemplacyjno-czynne, czynne), wchodziły głęboko w życie wewnętrzne Kościoła i w jego działalność apostolską — włączając w tę działalność różnego rodzaju ludzi, w zależności od ich upodobań i możliwości. Podobną rolę spełniały też zakony w Polsce, prawie od chwili przyjęcia przez nią chrześcijaństwa i początków organizacji kościelnej na ziemiach polskich — gdyż od tego momentu datuje się tu ich obecność oraz ich wielostronna działalność.

Niniejsze zestawienie ma jedynie charakter informacyjny o aktualnym stanie zakonów męskich w Polsce w roku 1967 z uwzględnieniem niektórych danych statystycznych. Zestawienie to podzielone zostało na grupy, w zależności od charakteru danego zakonu czy zgromadzenia zakonnego (kanonicy regularni i mnisi, inne zakony ścisłe, zgromadzenia zakonne kleryckie i laickie, stowarzyszenia prowadzące życie wspólne) — przy czym, by nie mnożyć podziałów, do grupy zakonów ścisłych włączone zostały tzw. zakony zebrzące oraz tzw. klerycy regularni (jezuici, pijarzy, kamilianie) według zestawienia zawartego w corocznym wydaniu *Annuario Pontificio*.

Z pojęć ogólnych o zakonach i zgromadzeniach zakonnych warto przypomnieć, co w pojęciu prawa kościelnego rozumieć należy o różnorodności ich form. Jedne z nich należą do grupy mnichów, gdyż podstawą ich ustawodawstwa jest jedna z reguł mniszych (bazylikańska, benedyktyńska, augustiańska), która określa charakter ich życia i działalności. W obrębie tego samego zakonu — samoistne klasztory mnisze (benedyktynów, cystersów, kamedułów itp.) tworzą tzw. federacje czyli kongregacje monastyczne. Nazwą zakonów ścisłych, objęte zostały te zakony, w których składane są śluby uroczyste (*vota solemnia*) — nazwą zgromadzeń zakonnych te, w których składane są śluby proste (*vota simplicia*), wieczyste lub czasowe. W stowarzyszeniach prowadzących życie wspólne, tak kleryckich jak i laickich, składane są tylko przyrzeczenia. Podstawą tego rozróżnienia są nie tyle same rady ewangeliczne, ile różny sposób praktycznej ich realizacji w życiu wspólnym.

Przez termin „zakony kleryckie” rozumieć należy te, w których większość członków, a zwłaszcza zarząd, stanowią kapłani — przez „zakony laickie” te, w których większość członków, a także zarząd, spoczywa w rękach braci zakonnych — choć często są wśród nich kapłani w ogra-

nicznej liczbie, spełniający dla społeczności braci czynności święte. Celem zakonów kleryckich — to oprócz własnego uświęcenia w stanie doskonałości przez zachowanie rad ewangelicznych i konstytucji, jest najczęściej praca apostołska, nauczycielska i duszpasterska — celem zakonów laickich, oprócz własnego uświęcenia, jest głównie działalność wychowawcza i charytatywna. Jedne z nich są na prawie papieskim (*iuris pontificii*) — w zależności od tego, czy przynajmniej dekretem pochwalnym (*decretum laudis*) uzyskały zatwierdzenie Stolicy św. — inne na prawie diecezjalnym (*iuris dioecesani*), gdyż jeszcze takiego zatwierdzenia nie otrzymały a zależą w powstaniu swoim i rozwoju od ordynariusza miejsca.

Ze względu na szczupłość miejsca i charakter zestawienia statystycznego — w wykazie niniejszym, z szczegółów historycznych dotyczących danego zakonu, podaje się tylko datę założenia zakonu czy zgromadzenia, jego założyciela, datę przybycia do Polski lub rozpoczęcia działalności na ziemiach polskich, wreszcie aktualną liczbę prowincji (z podaniem adresu zarządu generalnego lub prowincjalnego), domów oraz członków profesów i nowicjuszków. Kolejność omawiania poszczególnych zakonów danej grupy, ułożona jest w zależności od daty przybycia do Polski — z wyjątkiem zakonów franciszkańskich (bracia mniejsi konw. i bracia mniejsi — bernardyni — reformaci) i karmelitańskich (*karmelici trzewickowi i bosci*), które, ze względu na wspólne pochodzenie i podobny charakter swego posłannictwa, uszeregowane zostały obok siebie.

Przy omawianiu aktualnego stanu danego zakonu lub zgromadzenia zakonnego — podaje się urzędową jego nazwę polską i łacińską oraz skrót tej nazwy o ile taki istnieje. Materiał statystyczny zaczerpnięty został z opracowań historycznych i encyklopedycznych, dotyczących omawianego przedmiotu, oraz z materiałów Wydziału Spraw Zakonnych Sekretariatu Prymasa Polski. Statystyką nie zostały objęte osoby poszczególnych zakonów lub zgromadzeń zakonnych, narodowości polskiej, przebywające aktualnie poza granicami kraju.

I. Kanonicy Regularni i mnisi

1. **Kanonicy Regularni** (Księża Kanonicy Regularni Laterańscy — *Sacer et Apostolicus Ordo Canonicorum Regularium S. Augustini, Congregatio SS. Salvatoris Lateranensis*). Zakon ten powstał w XI wieku z kolegów kanonickich, które wybrały wspólnotę życia w ślubach zakonnych, w oparciu o regułę św. Augustyna. Istnieje kilka odmian kanoników regularnych — z których najbardziej znana, zwłaszcza w Polsce, to Kanonicy Regularni Laterańscy. Do Polski przybyli w XII wieku a najbardziej znaną ich siedzibą — to kościół i klasztor Bożego Ciała w Krakowie, który jest zarazem siedzibą prowincjała (Kraków, ul. Bożego Ciała 26). Posiadają obecnie w Polsce jedną prowincję zakonną a w niej 5 domów zakonnych. Ogólna liczba profesów (kapłanów 35, kleryków 14, braci 5) i nowicjuszków (kleryków 6, braci 1) wynosi 61 osób.

2. **Benedyktyni** (Zakon św. Benedykta — *Ordo Sancti Benedicti, O.S.B.*) — to jeden z najstarszych, istniejących obecnie zakonów, założony w r. 529 przez św. Benedykta z Nursji (480—547) i żyjący do dziś według ułożonej przez niego reguły. Do Polski przybyli benedyktyni już za czasów Mieszka I — choć pierwsze ich opactwo, które odegrało

dużą rolę w życiu religijnym i organizacji Kościoła na ziemiach polskich — to Tyniec pod Krakowem, ufundowany za Kazimierza Odnowiciela (1038—1058). W r. 1893 autonomiczne opactwa zostały sfederowane w kongregację monastyczne. Zarząd benedyktynów w Polsce znajduje się w Tyńcu (p. Skawina, pow. Kraków). Posiadają oni 2 domy zakonne (Tyniec, Lubin) i jedną placówkę (Krzeczków). Ogólna liczba profesów (kapłanów 24, kleryków 2, braci 15) wynosi 41 osób.

3. Cystersi (Zakon Ojców Cystersów — Sacer Ordo Cisterciensis, S.O.Cist.). Zakon Cystersów założony został przez św. Roberta w roku 1098. Wielki wpływ na jego dalszy rozwój wywarł św. Bernard z Clairvaux (XII wiek) — zwłaszcza we Francji. Do Polski przybyli Cystersi ok. r. 1140 do Brzeźnicy, zwanej później Jędrzejowem i poprzez swoje opactwa odegrali wielką rolę w życiu religijnym, społeczno-kulturalnym, a także gospodarczym kraju — szczególnie sławne opactwo w Mogile pod Krakowem. Obecnie istnieją w Polsce 4 samoistne opactwa tego zakonu złączone w federację:

a) Jędrzejów k/Kielc (ul. 14 Stycznia 144). Opactwo to posiada 14 profesów (kapłanów 9, kleryków 1, braci 4) i jednego nowicjusza — łącznie 15 osób.

b) Mogiła (Kraków 28, Mogiła 64) od której uzależniony jest drugi dom w Trybszu — łącznie 37 profesów (kapłanów 31, kleryków 2, braci 4).

c) Szczyrzec (pow. Limanowa, woj. Kraków), któremu podlegają 4 domy zakonne (Oliwa, Henryków, Jodłownik, Staniątki). Liczy ogółem 40 osób — w tym 32 kapłanów, 2 kleryków, 5 braci i jeden nowicjusz.

d) Wąchock (ul. Kościelna 12, pow. Starachowice, woj. Kielce) liczy ogółem 19 profesów — w tym 14 kapłanów, 2 kleryków i 3 braci.

Ogólna liczba cystersów w Polsce wynosi 111 osób.

4. Paulini (Zakon św. Pawła Pierwszego Pustelnika, Z.P. Ordo S. Pauli Primi Eremitae, O.S.P.I.E.) nazwę swą wywodzą od swego patrona św. Pawła Pustelnika (um. ok. r. 347). Zakon zorganizował na Węgrzech, bł. Euzebiusz kanonik ostrzychowski. Zakon ten, wywodzący się z życia pustelniczego, przyjął z czasem regułę św. Augustyna i przeszedł w formę życia kontemplacyjno-czynnego z ograniczoną pracą apostołską. Powstał na Węgrzech ok. r. 1215 a zatwierdzenie papieskie wraz z regułą św. Augustyna uzyskał od papieża Klemensa V w r. 1308. Do Polski sprowadził paulinów Władysław Opolczyk w r. 1382 z Węgier i ufundował dla nich klasztor na Jasnej Górze w Częstochowie, który dzięki przywiezionemu wówczas obrazowi Matki Boskiej — stał się później wybitnym ośrodkiem kultu maryjnego w Polsce. Krakowski klasztor paulinów na Skałce ufundował w r. 1479 Jan Długosz, kanonik krakowski. Obecnie posiadają paulini w Polsce zarząd generalny (Częstochowa — Jasna Góra, ul. Kordeckiego 2) i łącznie 7 domów zakonnych z ogólną liczbą 180 zakonników — w tym 172 profesów (kapłanów 96, kleryków 27, braci 49) i 8 nowicjuszy (kleryków 4, braci 4).

5. Bazylianie (Zakon Ojców Bazylianów św. Józefata — Ordo Basilianus Sancti Josaphat, O.B.). Zakon ten wywodzi się od św. Bazylego (330—379), którego uważa za swego założyciela i opiera się na ułożonej przez niego regule dla mnichów. Odróżnić należy bazylianów grecko-katolickich, unitów obrządku wschodniego — od bazylianów kościoła prawosławnego. Kongregację unijną bazylianów zorganizował

w r. 1617 św. Jozefat Kuncewicz a w r. 1631 została ona zatwierdzona przez Stolicę św. W latach od 1882 do 1905 przechodzą bazylianie powrotną wewnętrzną reformę i reorganizację z polecenia Leona XIII, przy pomocy Jezuitów. W Polsce — zwłaszcza w diecezjach wschodnich — pojawiają się już pod koniec XVI wieku a po r. 1595 rozwijają ożywioną działalność unijną. Obecnie posiadają w Polsce 1 dom zakonny (zarząd prowincjała: Warszawa, ul. Miodowa 16) oraz 2 parafie, w których pracuje 8 kapłanów i 4 braci profesów — łącznie 12 osób.

6. **Kameduli** (Ojcowie Pustelnicy Kameduli z Góry Koronnej — *Congregatio Eremitarum Cameldulensium Montis Coronae Ordinis S. Benedicti*). Zakon kontemplacyjny o charakterze pustelniczym, należący do grupy mnichów reguły benedyktyńskiej. Założony został przez św. Romualda z Ravenny w latach 980 — 1012 (kongregacja *Montis Coronae* — 1525), w miejscowości Camaldoli w Apeninach — stąd późniejsza nazwa zakonu „Kameduli”. Do Polski sprowadził ich w r. 1603 Mikołaj Wolski, marszałek nadworny Zygmunta III, i oddał im pod kościół i klasztor pustelnię na wzgórzu Bielany pod Krakowem. Obecnie posiadają w Polsce dwie pustelnie: Bielany k/Krakowa (Kraków 40, Bielany 1) i Bieniszew k/Konina (p. Kazimierz Biskupi, woj. Poznań) w których przebywa 29 zakonników — w tym: profesów 27 (kapłanów 11, kleryk 1, braci 15) i nowicjuszków 2.

II. *Inne zakony ścisłe*

1. **Dominikanie** (Zakon Kaznodziejski, Z.K. — *Ordo Fratrum Praedicatorum, O.P.*) — zwani zakonem kaznodziejskim od swego głównego posłannictwa (obrona prawd wiary, kaznodziejstwo i pogłębianie studium teologii) — zostali założeni przez św. Dominika na początku XIII wieku a zatwierdzenie papieskie otrzymali w r. 1216. Do Polski sprowadził ich Iwo Odrowąż, biskup krakowski, w r. 1222 — zakładając pierwszy ich klasztor w Krakowie. Wśród pierwszych polskich dominikanów wymienić należy braci — św. Jacka i bł. Czesława Odrowążów. Do zakonu dominikańskiego agregowany jest tzw. III zakon tercjarzy dominikańskich, składający się z ludzi świeckich. Obecnie posiadają w Polsce jedną prowincję zakonną (siedziba prowincjała: Warszawa, ul. Freta 10) oraz 12 domów zakonnych z ogólną liczbą zakonników 199 (kapłanów 137, kleryków 20, braci 35, nowicjuszków 7).

2. **Franciszkanie Konwentualni** (Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych — *Ordo Fratrum Minorum Conventualium, O.F.M. Conv.*). Zakon franciszkanów — to nazwa późniejsza zakonu założonego w r. 1209 przez św. Franciszka z Asyżu (1182—1226) i nazwanego zakonem Braci Mniejszych. W oparciu o regułę św. Franciszka powstało z czasem wiele rodzin zakonnych franciszkańskich, z których istnieją do dziś: a) Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych, zwanych franciszkanami czarnymi; b) Zakon Braci Mniejszych (O.F.M.), wyłoniony z dawnych tzw. obserwantów, do którego należą franciszkanie brązowi — bernardyni i reformaci, zwani także na Śląsku franciszkanami, c) Zakon Kapucynów (O.F.M.Cap.).

Chociaż historia drugiej grupy zakonów franciszkanów brązowych (bernardyni, reformaci, franciszkanie śląscy) — kształtowała się odmiennie na ziemiach polskich — to jednak będziemy o nich mówić wspólnie,

gdź stanowią oni jeden zakon, z jednym przełożonym generalnym (zjednoczył ich Leon XIII w r. 1897 pod ogólną nazwą „Braci Mniejszych”) — a uwzględnimy tylko podział na poszczególne prowincje: bernardynów, reformatów, franciszkanów katowickich i kłodzkich.

Wszystkie w/w odmiany Zakonu Braci Mniejszych, także i franciszkanie konwentualni i kapucyni — oprócz drugich zakonów żeńskich — mają agregowane do swych rodzin zakonnych tzw. zakony III tercjarzy franciszkańskich.

Bracia Mniejsi Konwentualni przybyli do Polski w r. 1231 — a pierwszy ich klasztor powstał we Wrocławiu w r. 1236 oraz w Krakowie w r. 1237. Obecnie posiadają oni w Polsce dwie prowincje zakonne: krakowską i warszawską;

a) prowincja krakowska (dom prowincjalny: Kraków, Plac Wiosny Ludów 5) posiada 18 domów zakonnych (w tym kilkanaście parafii) i 6 placówek duszpasterskich. Ogólna liczba członków 202 (kapłanów 136, kleryków 23, braci 43);

b) prowincja warszawska (dom prowincjalny: Warszawa, ul. Zakroczymska 1) posiada domów zakonnych i parafii 27 oraz 3 placówki duszpasterskie. Ogólna liczba zakonników wynosi 495 osób — w tym profesorów 492 (kapłanów 182, kleryków 32, braci 278) i 3 nowicjuszów. Ogólna liczba franciszkanów konwent. w Polsce, w obu prowincjach, wynosi 697 osób.

3. Franciszkanie brązowi (Zakon Braci Mniejszych — Ordo Fratrum Minorum, O.F.M.) złączeni przez Leona XIII w r. 1897 w jeden zakon — posiadają obecnie w Polsce 4 prowincje:

a) bernardyni (siedziba prowincjała: Kraków, ul. Bernardyńska 2) — nazywani tak w Polsce od św. Bernardyna ze Sieny, pod którego wezwaniem ufundowany został pierwszy ich kościół i klasztor na Stradomiu w Krakowie. Za założyciela prowincji braci mniejszych bernardynów w Polsce uważany jest św. Jan Kapistran, który w r. 1453 przybył do Polski na zaproszenie Kazimierza Jagiellończyka i cały rok tu przebywał — kładąc podwaliny pod istnienie tej prowincji. Do Polski sprowadził bernardynów kardynał Oleśnicki w r. 1453 i osadził w Krakowie na Stradomiu. Obecnie prowincja bernadyńska w Polsce liczy 21 domów zakonnych i 276 zakonników — w tym profesorów 260 (kapłanów 149, kleryków 53, braci 58) i 16 nowicjuszów;

b) reformaci (siedziba prowincjała: Kraków ul. Reformacka 4) stanowią odłam zakonu franciszkańskiego, istniejący od r. 1532, nawiązujący do surowszej reguły św. Franciszka. Do Polski przybyli w 1622 roku (1610 — por. Umiński, Historia Kościoła) a obecnie w swojej prowincji posiadają 24 domy zakonne i 172 zakonników — w tym: 91 kapłanów, 34 kleryków, 43 braci i 4 nowicjuszów.

c) prowincja katowicko-panewnicka franciszkanów (siedziba prowincjała: Katowice 6 — Panewniki, ul. Panewnicka 76) posiada 16 domów zakonnych i kilka parafii. Ogólna liczba zakonników 201 — w tym 187 profesorów (kapłanów 116, kleryków 26, braci 45) i 14 nowicjuszów.

d) prowincja kłodzka franciszkanów (Zakonu Braci Mniejszych) posiada zarząd prowincjalny w Kłodzku (Kłodzko, ul. Daszyńskiego 1). Należy do niej 10 domów zakonnych i 112 zakonników — w tym profesorów 108 (kapłanów 72, kleryków 13, braci 23) i 4 nowicjuszów.

4. K a p u c y n i (Zakon Braci Mniejszych Kapucynów — Ordo Fratrum Minorum Capuccinorum, O.F.M.Cap.) to zakon, który powstał we Włó-

szech w 1527 roku jako trzecia gałąź zakonu franciszkańskiego — a założył go O. Mateusz z Bassi (um. 1552), który w roku 1526 uzyskał od Klemensa VII pozwolenie na noszenie habitu brązowego z dłuższym kapturem (łac. caputium) — stąd nazwa „kapucyni”. Od roku 1619 istnieją kapucyni jako oddzielny zakon. Do Polski sprowadził ich Jan III Sobieski w r. 1681 i ufundował pierwsze klasztory kapucyńskie w Warszawie i Krakowie. Obecnie posiadają w Polsce dwie prowincje zakonne: warszawską i krakowską:

a) prowincja warszawska (zarząd prowincjalny: Warszawa 40, ul. Kapucyńska 4) posiada domów zakonnych 11 i ogółem 182 zakonników — w tym 180 profesów (kapłanów 104, kleryków 21, braci 55) oraz 2 nowicjuszów;

b) prowincja krakowska (dom prowincjalny: Kraków, ul. Loretańska 11) liczy 15 domów zakonnych i 135 zakonników: profesów 128 (kapłanów 80, kleryków 21, braci 27) oraz 7 nowicjuszów. Ogólna liczba kapucynów w obu prowincjach wynosi 317 osób.

5. Karmelici Trzewickowi (Zakon Braci N.M.P. z Góry Karmel — Ordo Fratrum B. V. Mariae de Monte Carmelo, O. Carm.) — to zakon należący do grupy żebrzących. Wywodzi swój początek i nazwę od góry Karmel w Palestynie, gdzie w r. 1156 osiadł jako pustelnik — krzyżowiec Bertold z Kalabrii wraz z towarzyszami, dając w ten sposób początek zakonowi karmelitańskiemu. Za założyciela uchodzi św. Albert, patriarcha jerozolimski. Zatwierdzenie swej reguły uzyskał zakon w Stolicy św. w r. 1226. Z chwilą, gdy Saraceni zburzyli klasztor na górze Karmel — karmelici przedostali się do Europy w latach 1238—1244. Dzielą się na dwie rodziny zakonne: a) karmelici trzewickowi, trzymający się reguły nieco złagodzonej (m. in. używają obuwia skórzanego) oraz b) karmelici bosci — zachowujący surowszą pierwotną regułę. Jedni i drudzy mają agregowane do swych rodzin zakonnych tzw. zakony drugie żeńskie oraz tercjarzy karmelitańskich, rekrutujących się z ludzi świeckich. Pierwsi karmelici trzewickowi przybyli do Polski w r. 1419 a pierwsze ich klasztory to Kraków, Gdańsk, Bydgoszcz, Poznań. W Polsce mają oni jedną prowincję zakonną z siedzibą w Krakowie (Kraków, ul. Karmelicka 19) oraz 9 domów zakonnych i w sumie 63 zakonników (kapłanów 45, kleryków 4, braci 9, nowicjuszów 5).

6. Karmelici Bosi (Zakon Ojców Karmelitów Bosych — Ordo Carmelitarum Discalceatorum — Fratres Discalceati Ordinis Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo, O.C.D.). Zakon bierze swój początek od św. Teresy od Jezusa i św. Jana od Krzyża — wielkich reformatorów zakonu karmelitańskiego, którzy nawiązali do pierwotnej reguły w r. 1568 — tworząc drugą gałąź tego zakonu. Tak św. Teresa jak i św. Jan od Krzyża — uchodzą nie tylko za reformatorów, ale i faktycznych założycieli. Pierwsi karmelici bosci stanęli w Polsce w Krakowie w 1605 roku i założyli w dzielnicy „Wesoła” pierwszy klasztor i kościół pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia N.M.P. — szerząc równocześnie nabożeństwo do szkaplerza karmelitańskiego. Obecnie posiadają w Polsce jedną prowincję zakonną z siedzibą prowincjała w Warszawie (Warszawa, ul. Raclawicka 31), 11 domów zakonnych i 179 zakonników (kapłanów 109, kleryków 32, braci 36 i 2 nowicjuszów).

7. Jezuita (Towarzystwo Jezusowe, T. J. — Societas Jesu, S. J.). Zakon Jezuitów założył św. Ignacy Loyola (1491—1550) w roku 1534

a zatwierdził go papież Paweł III w roku 1540. Jezuici — oprócz trzech ślubów zakonnych — przy ślubach uroczystych składają ślub czwarty: szczególnego posłuszeństwa Ojcu św. odnośnie pracy misyjnej. Zakon, rozwiązany przez Klemensa XIV w r. 1773 — zostaje reaktywowany w r. 1814 przez papieża Piusa VII, dzięki istniejącym klasztorom na ziemiach polskich w b. zaborze pruskim i rosyjskim. Do Polski sprowadził Jezuitów kardynał Hozjusz w r. 1564, gdzie zorganizowali oni szereg kolegiów i konwiktów. Obecnie istnieją w Polsce dwie prowincje zakonne: krakowska i warszawska.

a) prowincja krakowska (dom prowincjalny: Kraków 2, Mały Rynek 8) posiada 18 domów zakonnych oraz 331 zakonników — w tym profesów 306 (kapłanów 174, kleryków 62, braci 70) i 25 nowicjuszów.

b) prowincja warszawska (siedziba prowincjała: Warszawa 40, ul. Świętojańska 10) liczy 18 domów i 263 zakonników — w tym 248 profesów (kapłanów 155, kleryków 45, braci 48) oraz 15 nowicjuszów.

8. Pijarzy (Zakon Kleryków Regularnych Ubogich Matki Bożej Szkół Pobożnych — Ordo Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum, S. P. lub Sch. P). Zakon Ojców Pijarów został założony w r. 1597 przez św. Józefa Kalasantego (1556—1648) a zatwierdzony przez pap. Pawła V w r. 1617, wreszcie ponownie zreorganizowany przez Klemensa X w r. 1669. Oprócz zwykłych trzech ślubów zakonnych — składają pijarzy ślub czwarty: pracy nad wychowaniem młodzieży. Prowadzą szkoły i konwikty. Do Polski przybyli w r. 1642 i przyczynili się wydatnie do rozwoju szkolnictwa i oświaty (m. in. Ks. St. Konarski —1700—1773). Obecnie posiadają w Polsce jedną prowincję zakonną, 11 domów i łącznie 90 zakonników — w tym 62 kapłanów, 12 kleryków, 13 braci i 3 nowicjuszów.

9. Kamilianie (Klerycy Regularni Posługujący Chorym — Ordo Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis, C. R. Min. Inf.). Są też nazywani „ojcami dobrej śmierci”, należą do reguły augustiańskiej i zostali założeni w Rzymie w r. 1582 przez św. Kamila de Lellis (1550—1614), od którego imienia wywodzi się polska nazwa zakonu. Oprócz trzech ślubów zakonnych — składają jeszcze czwarty: pielęgnowania chorych. Prowincja polska zakonu powstała w r. 1946 (siedziba prowincjała: Tarnowskie Góry, ul. Bytomska 22, woj. Katowice) i obecnie posiada 4 domy zakonne oraz 37 zakonników (14 kapłanów, 3 kleryków, 17 braci i 3 nowicjuszów).

III. Zgromadzenia zakonne kleryckie

1. Marianie (Zgromadzenie Księży Marianów pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia N.M.P. — Congregatio Clericorum Regularium Marianorum sub titulo Immaculae Conceptionis B.M.V., M.I.C.). Zgromadzenie Księży Marianów powstało w Polsce, założone przez O. Stanisława M. Papczyńskiego (1631—1701) — pijara. Pierwszy klasztor marianów powstał w r. 1673 a zgromadzenie zatwierdzone zostało w 1699 r. Zostało ono później zreorganizowane, na podstawie pełnomocnictw św. Piusa X, przez Ks. Jerzego Matulewicza, późniejszego biskupa wileńskiego, w r. 1909. Jest to zgromadzenie kleryckie, o ślubach prostych, na prawie papieskim. Obecnie posiada w Polsce jedną prowincję (siedziba: Warszawa, ul. Gwiaździsta 81) oraz 9 domów zakonnych i 141 zakonników — w tym: 105 kapłanów, 11 kleryków, 21 braci i 4 nowicjuszów.

2. **Redemptoryści** (Zgromadzenie Najświętszego Odkupiciela — Congregatio Sanctissimi Redemptoris, C.S.S.R.) założone zostało w r. 1732 przez św. Alfonsa Liguori (1696—1787) we Włoszech. Zatwierdzenie papieskie otrzymało w 1749 r. Do Polski przybyli redemptoryści w r. 1787 wraz ze św. Klemensem Hofbauerem (Dworzakiem) i osiedlili się w Warszawie. Oprócz trzech zwykłych ślubów zakonnych — składają czwarty: dozgonnego pozostawiania w zgromadzeniu. Obecnie posiadają w Polsce jedną prowincję zakonną (siedziba prowincjała: Warszawa 40 ul. Piesza 1), 17 domów i ogółem 291 zakonników — w tym: 202 kapłanów, 32 kleryków, 47 braci i 10 nowicjuszów.

3. **Zm art w y c h w s t a ń c y** (Zgromadzenie Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa — Congregatio a Resurrectione Domini Nostri Jesu Christi, C.R.). Zgromadzenie Księży Zmartwychwstańców zostało założone w Paryżu w r. 1836 przez Ks. Piotra Semenę (1814—1886) i Ks. Hieronima Kajsiwicza (1812—1873) — przy współdziałaniu Bogdana Jańskiego (1807—1840). Ostateczne jego zorganizowanie nastąpiło za zezwoleniem Grzegorza XVI w 1842 r. w Rzymie. Dekret pochwalny z r. 1860 przyczynił się do dalszego jego rozwoju. Ostatecznego zatwierdzenia przeprowadzonych reform dokonał Leon XIII w r. 1888. Działalność zmartwychwstańców w Polsce rozpoczyna się już po roku 1870 na terenie Galicji. Są zgromadzeniem kleryckim, na prawie papieskim, o ślubach prostych. W Polsce posiadają jedną prowincję (zarząd prowincjalny: Poznań 5, ul. Dąbrówki 4/7) oraz 20 domów zakonnych (w tym kilkanaście parafii) i 179 zakonników: 85 kapłanów, 47 kleryków, 16 braci, 31 nowicjuszów.

4. **Salezjanie** (Towarzystwo św. Franciszka Salezego, T.S. — Societas S. Francisci Salesii, S.D.B.) są zgromadzeniem pod wezwaniem św. Franciszka Salezego, założonym przez św. Jana Bosko (1815—1888) we Włoszech w r. 1841. Zatwierdzenie papieskie otrzymało w r. 1874. Zgromadzenie jeszcze za życia swego założyciela rozprzestrzeniło się prawie po całym świecie i posiadało ok. 150 domów zakonnych i wychowawczych. Do Polski przybyli salezjanie w r. 1898 zakładając swój pierwszy dom w Oświęcimiu. Obecnie posiadają dwie prowincje zakonne — krakowską i łódzką:

a) prowincja krakowska (dom prowincjalny: Kraków 11, ul. Konfederacka 6) liczy 21 domów i tyleż placówek parafialnych — w tym ogółem 456 zakonników (296 kapłanów, 112 kleryków, 38 braci i 10 nowicj.);

b) prowincja łódzka (dom prowincjalny: Łódź 1, ul. Wodzia 36) — 9 domów i ok. 39 placówek parafialnych, w tym 494 zakonników: 300 kapłanów, 117 kleryków, 65 braci i 12 nowicjuszów. Obie prowincje salezjańskie w polsce liczą w sumie 950 zakonników.

5. **Michalicy** (Zgromadzenie św. Michała Archanioła — Congregatio S. Michaelis Archangeli, C.S.M.A.) są zgromadzeniem kleryckim, na prawie papieskim. Założycielem jego jest Ks. Bronisław Markiewicz (1842—1912), który po opuszczeniu salezjanów — zakłada najpierw „Towarzystwo Powściągliwość i Praca” (zatwierdzone przez władze państwowe w r. 1898) a następnie w tymże roku własne zgromadzenie zakonne, które dopiero po jego śmierci w r. 1921 otrzymało kanoniczną erekcję z rąk biskupa krakowskiego Sapiehy. Dnia 5.IV. 1966 r. otrzymali michalicy dekret pochwalny Stolicy św.

Obecnie zgromadzenie posiada w Polsce zarząd generalny (Miejsce Piastowe 182, pow. Krosno n/Wisłokiem, woj. Rzeszów), 7 domów zakonnych i 166 zakonników (83 kapłanów, 51 kleryków, 20 braci, 12 nowicjuszków).

6. **Salwatorianie** (Towarzystwo Boskiego Zbawiciela — *Societas Divini Salvatoris, S.D.S.*) — to zgromadzenie zakonne założone w Rzymie w r. 1881 przez O. Franciszka M. Jordana (um. 1918) a zatwierdzone w r. 1911 przez Stolicę św. W Polsce istnieją od roku 1900 — a pierwszy ich dom ufundowany został w Trzebini k/Krakowa. Posiadają jedną prowincję zakonną (dom prowincjalny: Kraków 2, ul. Łobzowska 22), 16 domów i ogółem 234 zakonników: kapłanów 160, kleryków 23, braci 23, nowicjuszków 28.

7. **Saletyni** (Zgromadzenie Księża Misjonarzy Matki Boskiej Saletyńskiej — *Congregatio Missionariorum B.M.V. a „La Salette”, M.S.*) — to zgromadzenie misyjne, które oddaje się szczególnie szerzeniu czci M. B. Saletyńskiej — stąd jego polska nazwa. Powstało w diec. Grenoble w 1852 r., założone przez Ks. biskupa Filipa de Bruillard a zatwierdzenie papieskie otrzymało w 1890 r. Do Polski przybyli saletyni w r. 1905 i obecnie posiadają jedną prowincję zakonną (siedziba: Warszawa 97, ul. Bratnia 5) — w niej 9 domów i parafii oraz 66 zakonników (kapłanów 54, kleryków 3, braci 8, nowicjusz 1).

8. **Werbiści** (Zgromadzenie Słowa Bożego — *Societas Verbi Divini, S.V.D.*) — to nazwa spolszczona od słowa łac. *verbum*, wskazująca na ich misyjne posłannictwo. Zgromadzenie założone zostało w r. 1875 przez O. Arnolda Janssena (um. 1909) w Holandii. Zatwierdzenie papieskie otrzymało w 1901 r. Do Polski przybyli werbiści w 1919 roku i obecnie posiadają jedną prowincję (dom prowincjalny: Pieniężno, Kolonia 19, pow. Braniewo, woj. Olsztyn) oraz 7 domów i kilkanaście parafii, ogółem 204 zakonników — w tym: 117 kapłanów, 38 kleryków, 32 braci i 17 nowicjuszków.

9. **Oblaci** (Zgromadzenie Misjonarzy Oblatów Najśw. i Niepokalanej Panny Maryi — *Congregatio Missionariorum Oblatorum Sanctissimae et Immaculatae Virginis Mariae, O.M.I.*) — to zgromadzenie zakonne o ślubach prostych. Założone w r. 1816 w Prowansji przez ks. biskupa Eugenia de Mazenod — należy do zgromadzeń misyjnych i szerzy kult Niepokalanej Dziewicy. Przybyli do Polski w r. 1920 i założyli swój pierwszy dom w Lublińcu Śląskim. Obecnie posiadają jedną prowincję zakonną (siedziba prowincjała: Poznań, ul. Ostatnia 14), 22 domy zakonne (w tym kilkanaście parafii), oraz 266 zakonników: kapłanów 183, kleryków 29, braci 40, nowicjuszków 14.

10. **Pasjonisci** (Zgromadzenie Najśw. Krzyża i Męki Pana Naszego Jezusa Chrystusa — *Congregatio SS. Crucis et Passionis Domini Nostri Jesu Christi, C.P.*). Zgromadzenie założone przez św. Pawła od Krzyża w r. 1720 (1737?) zostało zatwierdzone przez Stolicę św. w r. 1741. Oddaje się pracy misyjnej a szczególnie propagowaniu kultu krzyża i Męki Pańskiej (do czego członkowie zobowiązują się nawet czwartym ślubem) — stąd na habitach pasjonistów widnieje emblemat krzyża na tle serca. W Polsce rozpoczęli swoją działalność od r. 1923 a pierwszy swój klasztor założyli w Przasnyszu diec. płockiej. Posiadają jedną prowincję zakonną

(dom prowincjalny: Przasnysz, ul. Nowotki 26, woj. warszawskie), 4 domy zakonne (1 placówka) i 58 zakonników — w tym: 31 kapłanów, 8 kleryków, 16 braci i 3 nowicjuszów.

11. **Orioniści** (Małe Dzieło Boskiej Opatrzności — *Parvum Opus Divinae Providentiae, F.D.P.*). Jest to zgromadzenie założone we Włoszech przez ks. Alojzego Orione (1872—1940) — stąd polska nazwa orioniści — za radą św. Piusa X w roku 1912. Zatwierdzenie papieskie otrzymało w r. 1954. Do Polski przeszedł je, wysłany przez samego Ks. Orione, ks. Aleksander Chwiłowicz w roku 1923. Posiada jedną prowincję (zarząd prowincjalny: Warszawa 22, ul. Barska 4), 8 domów zakonnych i 119 zakonników — w tym: 74 kapłanów, 24 kleryków, 11 braci i 10 nowicjuszów.

12. **Ojcowie Misjonarze Ducha św.** (Kongregacja Ducha św. pod opieką Niepokalanego Serca Maryi — *Congregatio Sancti Spiritus sub tutela Immaculati Cordis Beatissimae Virginis Mariae, C.S.Sp.*). Zgromadzenie to powstało w Paryżu w r. 1703, założone przez Klaudiviusza Poullart des Places i zatwierdzone w Rzymie w r. 1824. W r. 1848 przyłączył się do niego O. Franciszek Libermann wraz z wszystkimi członkami założonej przez siebie w r. 1941 kongregacji Niepokalanego Serca Maryi i powstał w ten sposób obecny zakon misjonarzy Ducha św. Od roku 1924 mają oni także swój pierwszy dom w Polsce — w Bydgoszczy. Obecnie stanowią w Polsce jedną prowincję (siedziba prowincjała: Bydgoszcz, ul. Kujawska 117), składającą się z 3 domów zakonnych i 26 zakonników (17 kapłanów, 3 kleryków, 5 braci, 1 nowicjusz).

13. **Księża Misjonarze św. Rodziny** (Zgromadzenie Księżych Misjonarzy św. Rodziny — *Congregatio Missionariorum a S. Familia, M.S.F.*) powstałi, podobnie jak i Werbiści, w Holandii w r. 1895. Założycielem ich był ks. Jean Baptiste Barthier. Zatwierdzenie papieskie otrzymało zgromadzenie w r. 1911. Od roku 1928 posiada ono własną prowincję w Polsce (zarząd prowincjalny: Bąblin, p. Kiszewo Wielkp., pow. Oborniki Pozn.) — w skład której wchodzi 7 domów zakonnych i 8 placówek duszpasterskich oraz 106 zakonników — w tym: 69 kapłanów, 17 kleryków, 12 braci, 8 nowicjuszów.

14. **Sercanie** (Zgromadzenie Najświętszego Serca Jezusowego — *Congregatio Sacerdotum a Sacro Corde Jesu, S.C.J.*) — to zgromadzenie kleryckie, które powstawało we Francji stopniowo w różnych miejscowościach (w Marsylii w r. 1729, w Betharan w r. 1841, w Saint Quentin — 1877) a następnie złączone w jedno w r. 1878 — propaguje kult Serca Jezusowego. Założycielem jego jest O. Jan Leon Dehon a zatwierdzenie papieskie otrzymało w 1923 r. W Polsce posiada jedną prowincję zakonną (siedziba prowincjała: Kraków 15, ul. Saska 2), 10 domów zakonnych (w tym parafie) oraz łącznie 156 zakonników: 89 kapłanów, 51 kleryków, 6 braci i 10 nowicjuszów.

15. **Sercanie** — „Picpus” (Zgromadzenie Najświętszych Serc Jezusa i Maryi oraz Wierzytwej Adoracji Najśw. Sakramentu Ołtarza „Picpus” — *Congregatio Sacrorum Cordium Jesu et Mariae necnon Adorationis Perpetuae Sanctissimi Altaris, SS. CC.*). Zgromadzenie to powstało w Paryżu (przy ulicy Picpus — stąd jego nazwa) w latach 1800—1805. Założycielami jego są: Ks. Piotr Coudrin i Matka Aymer de la Chevalerie. Zatwierdzenie

nie papieskie otrzymali w 1817 roku. W Polsce rozpoczęli swoją działalność po drugiej wojnie światowej. Posiadają jedną prowincję zakonną (dom prowincjalny: Sokołówka 142, p. Polanica-Zdrój, pow. Kłodzko) — a w niej 1 dom zakonny i 5 placówek duszpasterskich, ogółem 40 zakonników: 24 kapłanów, 4 kleryków, 8 braci i 4 nowicjuszków.

16. *Chrystusowcy* (Towarzystwo Chrystusowe dla Wychodźców, T. Chr. — Societas Christi pro Emigrantibus Polonis, S. Chr). Zgromadzenie to powstało w Polsce w okresie międzywojennym, założone przez Ks. kardynała A. Hlonda i erygowane kanonicznie przez niego w r. 1932 — dla opieki duszpasterskiej nad polską emigracją. Dekret pochwalny Stolicy św. otrzymało 22. IV. 1950 r. Jest to zgromadzenie kleryckie o ślubach prostych. W Polsce posiada siedzibę zarządu generalnego (Puszczykowo, ul. Szkolna 3) oraz 24 domy zakonne i 354 zakonników — w tym: 224 kapłanów, 49 kleryków, 61 braci i 20 nowicjuszków.

IV. Zakony i zgromadzenia laickie

A. Na prawie papieskim

1. *Bonifratrzy* (Zakon Szpitalny św. Jana Bożego czyli Bracia Miłosierdzia — Ordo Hospitalarius S. Joannis de Deo seu FF. Misericordiae, O.H. lub F.B.F.). Zakon bonifratrów (od łac. boni fratres) jest zakonem laickim, habitowym, oddającym się pracy w szpitalnictwie. Założył go w r. 1537 św. Jan Boży w Hiszpanii dla opieki nad chorymi. Zgromadzenie, złożone początkowo z ludzi świeckich, przekształciło się z czasem w zakon, którego członkowie — oprócz zwykłych ślubów zakonnych — składają czwarty ślub: pielęgnowania chorych do końca życia. Zatwierdzenie papieskie wraz z regułą św. Augustyna otrzymali od św. Piusa V w r. 1571.

Do Polski przybyli w roku 1609 i położyli znaczne zasługi w organizowaniu szpitalnictwa. Obecnie posiadają dwie prowincje:

a) prowincja krakowska (dom prowincjalny: Kraków, ul. Krakowska 48) liczy 11 domów oraz 87 zakonników: 11 kapłanów, 68 braci, 8 nowicjuszków.

b) prowincja wrocławska (zarząd prowincjała: Wrocław, ul. Traugutta 57/59) posiada 4 domy zakonne i 17 profesów (braci).

2. *Bracia Sługi N.M.P.* Zgromadzenie zakonne Sług Najśw. Maryi Panny Trzeciego Zakonu św. Franciszka z Assyżu — Congregatio Servorum Beatae Mariae Virginis Tertii Ordinis S. Francisci de Poenitentia). Wśród zgromadzeń zakonnych, mających charakter maryjny, znane jest — powstałe w Polsce — zgromadzenie bezhabitowe Braci Sług N.M.P., założone w r. 1883 przez znanego założyciela wielu zgromadzeń męskich i żeńskich — O. Honorata Koźmińskiego, kapucyna. Początek dał zgromadzeniu w r. 1880 Franciszek Dublosiewicz oraz Ignacy Syski. Zarząd generalny posiada w Polsce (Nowe Miasto nad Pilicą, ul. Bielińskiego 28, pow. Rawa Mazowiecka) oraz 6 domów zakonnych i 57 braci profesów.

3. *Doloryści* (Zgromadzenie Synów M.B. Bolesnej — Filii Matris Dei Dolorosae) należą do zgromadzeń laickich, bezhabitowych. Zgromadzenie powstało w r. 1880 pod wpływem O. Honorata Koźmińskiego,

kapucyna — a założył je w Warszawie w r. 1893 Franciszek Łapiński, oddzielając je od zgromadzenia Braci Sług Maryi Niepokalanej. Zgromadzenie uzyskało dekret pochwalny w r. 1924 a ostateczne zatwierdzenie w r. 1934. Dom Generalny posiada w Polsce (Warszawa, ul. Solec 61) i liczy 6 domów zakonnych oraz 31 zakonników — w tym: 3 kapłanów i 28 braci zakonnych.

4. Bracia Szkolni (Bracia Szkół Chrześcijańskich Institutum Fratrum Scholarum Christianarum, F.S.C.) są zgromadzeniem habitowym, na prawie papieskim. Założył ich w r. 1680 św. Jan de la Salle (1651—1719) dla prowadzenia szkół i wychowania chrześcijańskiego. Stołica św. zatwierdziła zgromadzenie w r. 1725. 29.X.67 roku odbyła się w Rzymie kanonizacja brata Benilda — członka tegoż zakonu. W Polsce posiadają bracia szkolni dwa domy zakonne: w Częstochowie i Lublinie (zarząd prowincjalny: Częstochowa, ul. Pułaskiego 71/83) oraz 15 braci zakonnych.

B. Na prawie diecezjalnym

1. Albertyni (Zgromadzenie Braci Albertynów III Zakonu św. Franciszka Serafickiego Posługujących Ubogim). Zgromadzenie braci albertynów założył w r. 1888 Adam Chmielowski (1846—1916), późniejszy brat Albert (stąd nazwa zgromadzenia) — w momencie, kiedy na ręce kardynała Dunajewskiego złożył swe śluby zakonne, zobowiązując się wraz ze swymi towarzyszami do służenia opuszczonym i najuboższym, w oparciu o regułę św. Franciszka z Asyżu. Kanonicznej erekcji zgromadzenia dokonał arcybiskup Sapieha w r. 1928 a jego formalnej agregacji do I zakonu franciszkańskiego dokonał w tymże roku generał franciszkanów O. Alfons Orlich. Jest to zgromadzenie laickie, habitowe, na prawie diecezjalnym. W Polsce posiada 7 domów zakonnych z siedzibą przełożonego generalnego w Krakowie (Kraków, ul. Krakowska 43) oraz liczy ogółem 38 braci profesów.

2. Bracia Serca Jezusowego (Zgromadzenie Braci Serca Jezusowego). Jest to polskie zgromadzenie laickie, które powstało w Poznaniu w r. 1920 za staraniem ks. Kazimierza Malińskiego — a założycielem jego był brat Stanisław Andrzej Kubiak. Kardynał A. Hlond dokonał jego kanonicznej erekcji w r. 1931. Bracia składają śluby proste a zgromadzenie jest na prawie diecezjalnym. Dom generalny zgromadzenia znajduje się w Puszczykowie k/Poznani (Puszczykowo, ul. Wysoka 1, pow. Gdańsk) — oprócz tego poszczególni bracia zatrudnieni są na placówkach parafialnych. Zgromadzenie liczy 25 braci profesów i 2 nowicjuszków (razem 27).

3. Bracia św. Józefa (Zgromadzenie Braci Opieki św. Józefa III Zakonu Regularnego św. Ojca Franciszka — Congregatio Fratrum Patrocinii. S. Joseph III Ordinis Regularis S. P. Francisci). Zgromadzenie powstało w r. 1928 za zgodą biskupa Zygmunta Łozińskiego a kanonicznej jego erekcji dokonał biskup Kazimierz Bukraba w roku 1938. Założycielem jego był brat Czesław Antoni Boniakowski (1897—1945). Jest to zgromadzenie laickie, na prawie diecezjalnym, agregowane do I zakonu franciszkańskiego. Posiada obecnie w Polsce dom generalny (Niewachlów II, nr 18, pow. Kielce) oraz 7 członków — w tym 2 kapłanów i 5 braci zakonnych.

V. Stowarzyszenia prowadzące życie wspólne

Misjonarze (Zgromadzenie Księża Misjonarzy św. Wincentego a Paulo — Congregatio Missionis, C.M.) — zwani też lazarystami — to zgromadzenie kapłanów, prowadzących życie wspólne, którzy zamiast ślubów zakonnych — składają coroczne przyrzeczenia zachowania rad ewangelicznych. Zgromadzenie założył św. Wincenty a Paulo w r. 1625 dla opieki duszpasterskiej nad chorymi, pracy misyjnej oraz kształcenia kleru. Zatwierdzenie papieskie otrzymało w r. 1632. Do Polski sprowadziła misjonarzy królowa Maria Ludwika, żona Jana Kazimierza, w r. 1651. Obecnie posiadają w Polsce jedną prowincję zakonną (dom prowincjalny: Kraków, ul. Stradomska 4) 19 domów i 22 placówki duszpasterskie. Ogółem 286 zakonników — w tym: 208 kapłanów, 42 kleryków, 22 braci i 14 nowicjuszków.

2. Filipini — zwani Oratorianami św. Filipa (Instytut Oratorium św. Filipa Neriusza — Institutum Oratorii S. Philippi Nerii, C. Or.). Jest to zgromadzenie kapłanów życia wspólnego, założone w r. 1575 przez św. Filipa Neriusza (stąd jego polska nazwa). Zatwierdzenie papieskie otrzymało zgromadzenie wr. 1612 a ostateczne w r. 1942. Do Polski przybyli w r. 1668 (1674?) i osiedlili się w św. Górze pod Gostyniem w Wielkopolsce. Urząd prowincjała pełni tzw. prokurator krajowy (rezydencja: Tarnów, ul. Janka Krasickiego 9), gdyż poszczególne domy są w zarządzie niezależne. W Polsce posiadają 4 domy zakonne i 62 członków — w tym: 45 kapłanów, 9 braci i 8 kleryków.

3. Pallotyni (Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego — Societas Apostolatus Catholici, S.A.C.) jest to stowarzyszenie kapłanów, prowadzących życie wspólne, założone w r. 1835 przez św. Wincentego Pallotti (1795—1850), w celu pracy misyjnej, duszpasterskiej i najszerzej pojętego apostolstwa. Zatwierdzenie papieskie otrzymali pallotyni (polska nazwa od nazwiska założyciela) w r. 1901. Składają oni zamiast ślubów przyrzeczenia życia w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie oraz nie przyjmowania godności kościelnych. Do Polski przybyli w r. 1907. Obecnie posiadają jedną prowincję zakonną (siedziba prowincjała: Warszawa, ul. Skaryszewska 15) oraz 16 domów i kilka placówek duszpasterskich. Liczą ogółem 373 zakonników — w tym: 223 kapłanów, 45 kleryków, 82 braci i 23 nowicjuszków.

Zestawienie ogólne

Rodzaj zakonu	ilość zakonów	ilość domów	ilość kapłanów	ilość kleryków	ilość braci	ilość nowicjuszy
Kan. R. — mnisi	6	28	260	51	104	19
Zak. ścisłe	9	234	1626	401	792	110
Zgrom. zakonne kleryckie	16	208	2113	619	429	195
Zgrom. zakonne laickie	7	38	16	—	253	13
Stowarzyszenia	3	61	476	95	113	37
Razem	41	569	4491	1166	1691	374

O. Ferdynand Pasternak Z.P.